

КИР БУЛИЧОВ

ИЗБОР

Превод от руски: Донка Станкова, 1982

chitanka.info

Беше задушно, искаше ми се да се поразхладя с течение, но през всичкото време все някой затваряше вратата. Бях уморен. Ужасно изморен и близо пет минути преди да вдигна слушалката, се мъчех да измисля убедителен предлог, който да бъде пречка да се видя с Катрин. Но после, когато избрах номера, си втълпих, че Катрин ей сега ще каже, че няма да можем да се видим, защото има събрание. Катрин вдигна слушалката и каза, че бих могъл да звънна и по-рано. Крогиус дойде при мен до бюрото, сложи отгоре чантата си, пълна с консерви и пакети със захар — сигурно се готвеше да ходи на вилата си. Той стоеше и чакаше да свърша разговора. И ме поглеждаше жално. Катрин говореше тихо.

— Какво? — запитах аз. — Говори по-високо. След четиридесет минути. Там, където се срещаме винаги.

— Готово — казах на Крогиус и оставих слушалката. Можеш да звъниш.

— Благодаря — отвърна Крогиус. — Нали знаеш, работното време на жеия ми свършва.

До входа на лабораторията ме чакаше момичето от библиотеката. То ми съобщи, че не съм си платил членския внос за Червен кръст за две години, а също че са ми спрели абонамента, защото не съм върнал осем книги. Съвсем бях забравил за тези книги. И две от тях беше взел от мен Сурен. А той замина за Армения.

— Ще участвувате ли в самодейността? — попита ме момичето от библиотеката.

— Не — отговорих аз и й хвърлих една усмивка на Лановой. Или на Жан-Пол Белмондо.

Момичето каза, че съм голям артист, но е жалко, че не уча, а аз отвърнах, че не е нужно да уча, защото и без друго ме бива за всичко.

— С вас е много приятно — каза момичето. — Вие сте добър човек.

— Това не е вярно — отговорих аз. — Преструвам се.

То не повярва и си тръгна почти щастливо, макар че не го лъжех. Аз наистина се преструвах. Беше задушно. Тръгнах пеш до „Пушкинска“, за да убия времето. В едно павилионче до зала „Чайковски“ продаваха карамфили, но те бяха поувехнали и освен това ми мина през ума, че ако идем с Катрин някъде, ще заприличам на кавалер. Обзе ме някакво глупаво чувство, като че ли всичко това вече

ми се е случвало. Дори и този задушен ден. И Катрин пак така ме чака на полукръглата дълга скамейка, а в краката на паметника на Пушкин са сложени саксии с повехнали цветя и изсъхнали и избелели букетчета метличина.

Не сгреших, точно така беше. Дори и метличина имаше. Но Катрин закъсняваше и аз седнах на свободния край на скамейката. Хвърляната от храстите сянка не стигаше дотук и затова никой не сядаше. А на сянката на гъсто един до друг седяха туристи с покупки, а по-нататък разбъркано бяха наседали старци и такива като мен, които очакваха някого. Един от старците високо говореше на своя съсед:

— Да останеш в Москва в такова време е просто престъпление.

Той така се ядосваше, сякаш някой беше виновен за това престъпление. Катрин дойде, но не сама. Подир нея, по-точно до нея, вървеше едър, широкоплещест мъжага с малка брадичка, която изглеждаше като несполучливо залепена за страните и брадата му и му придаваше вид на мошеник. Той носеше възмалка бяла фуражка и за всеки случай, ако позахладнее, велурено сако в ръката. Аз гледах мъжагата, Катрин нямаше защо да я гледам. Нея познавах добре. Тя прилича на малко догче — ръцете и краката ѝ са големи, доста масивни, но именно в това е прелестта.

Катрин ме потърси с очи, приближи се и седна. Мъжът също седна до нея. Катрин се направи, че не ме познава, и аз не поглеждах към нея. Мъжът каза:

— Тук е горещо. Точно дето най-много пече. Човек може да получи слънчев удар.

Катрин гледаше пред себе си и той се любуваше на профила ѝ. Искаше да докосне ръката ѝ, но не се решаваше и пръстите му неволно увиснаха над китката ѝ. Челото му беше мокро от пот и бузите му лъщяха.

Катрин извърна глава от него, махна ръката си от коляното и гледайки някъде край мен, прошепна само с устни:

— Превърни се в паяк. Изплаши го до смърт. Само че аз да не виждам това.

— Казахте ли нещо? — запита мъжът и докосна лакътя ѝ. Пръстите му замряха, усетили прохладната кожа.

Наведох се напред, за да срещна погледа на очите му, и се превърнах в голям паяк. Тялото ми беше дълго почти половин метър.

Измислих си такива челюсти, които приличаха на закривени триони и целите омацани с вонеща отрова. А върху гърба си накачих цял куп щъкащи паячета, които също мърдаха челюсти и изпущаха отрова.

Мъжът не разбра отведнъж какво се беше случило. Той примижа, но не махна ръката си от лакътя на Катрин. Тогава превърнах и нея в женски паяк и го накарах да почувствува под пръстите си хладината и слуза на хитиновата черупка. Мъжът притисна разтворените си пръсти до гърдите, а с другата ръка махна пред очите си.

— Дявол да го вземе — каза той. Стори му се, че нещо му е прилошало, и, изглежда, като повечето едри мъже беше мнителен. Направи усилие и още веднъж погледна към мен и тогава аз протегнах към него предните си крака с разтворени нокти. И той избяга. Срам го беше да избяга, но просто не можеше да преодолее страха си. Немците стиснаха в ръце чантите с поупките си. Старците учудено гледаха подире му.

Катрин се засмя.

— Благодаря — каза тя. — Чудесно ги правиш тези неща.

— Ако не те бях превърнал в паяк, той нямаше да избяга — отвърнах аз.

— Как не те е срам — каза Катрин.

— Къде ще идем? — попитах аз.

— Където искаш — отговори Катрин.

— Днес е много задушно — казах аз. — Той къде се лепна за теб?

— От киното тръгна подире ми. Казах му, че ме чака мъжът ми, но после реших да му отмъстя, задето е толкова самоуверен. Може би да идем в парка, а? Ще пийнем бира.

— Там е пълно с хора — казах аз.

— Днес е петък. Нали казваше, че всички умни хора в петък излизат извън града.

— Както искаш.

— Тогава да тръгваме да хванем такси.

При колонката имаше опашка. Слънцето беше слязло ниско до покривите и ти се струваше, че твърде много се е приближило до Земята.

— Направи нещо — каза Катрин.

Излязох от опашката и се опитах да хвана някоя частна кола. Никога не си позволявам подобни неща, правя го само за Катрин. Видях на ъгъла свободна кола и се превърнах в Юрий Никулин.

— Къде да те откарам? — запита ме шофьорът, когато проврях главата на Никулин през прозорчето.

— В Соколники.

— Сядай, Юра — каза шофьорът.

Повиках Катрин и когато пътувахме вече в колата, тя ме попита:

— Кого му показва?

— Юрий Никулин — отговорих аз.

— Правилно — каза тя. — Той ще се гордее, че те е возил.

— Нали знаеш...

— Защо така отдавна не съм те виждал на екрана, Юра — каза шофьорът, доволен от възможността да общува с мен.

— Зает съм в цирка — отвърнах аз.

Трябваше през всичкото време да мисля за Юра Никулин, въпреки че бих предпочел да гледам Катрин. Тя се забавляваше. Прехапа долната си устна и връхчетата на кучешките ѝ зъби се впиха в розовата кожа. Шофьорът се случи бързив, дадох му една рубла и той каза, че ще си я запази за спомен.

Под грамадните дървета до входа беше прохладно и всички места по пейките бяха заети. От другата страна на кръглия басейн се издигаше купол, останал от американците, когато уредиха тук изложба. И сега имаше изложба „Интер на нещо си — 71“. Мина ми през ума, че ако Гуров прочете доклада ни с Крогиус до понеделник, във вторник сигурно ще дойде в лабораторията. Крогиус не разбираше още какво бяхме извършили. Но аз разбирах.

— Да вървим малко по-вляво — каза Катрин. В гората, насечена от пътечки, Катрин постла два вестника до някаква отдавна небоядисвана ограда и седнахме двамата на тревата. Тя поиска бира и аз извадих от чантата си една бутилка. Купих я, когато се връщах от работа, защото се сетих, че ще поиска бира. Нямахме с какво да отворим бутилката и аз тръгнах към оградата, за да я отворя с остриите краища на летвите. Пред оградата имаше широка канавка и на мен ми хрумна, че мога да прелетя през нея, не да прескоча, а да прелетя. Но на пътечката се показаха две жени с детски колички и аз прескочих канавката.

— Ти би ли искала да летиш? — попитах Катрин.

Тя вторачи очи в мен и аз забелязах как зениците ѝ се свиха, когато върху тях падна слънчев лъч.

— Ти нищо не разбираш — рече тя. — Не можеш да четеш чуждите мисли.

— Вярно, не мога — отвърнах аз.

Пихме бира направо от бутилката, подавахме си я един на друг като лулата на мира.

— Много ми е горещо — каза Катрин. — И всичко е, защото не ми позволяваш да си забода с фиба косите.

— Кой, аз?

— Нали каза, че повече ме харесваш с пуснати коси.

— Харесвам те всякак — отговорих.

— Но с пуснати коси повече.

— Да, с пуснати коси повече.

Приех жертвата ѝ.

Катрин седеше, опряла длан на тревата, тя имаше тънка и силна ръка.

— Катрин — казах аз, — омъжи се за мен. Обичам те.

— Не ти вярвам — отвърна Катрин.

— Ти не ме обичаш.

— Глупчо — рече тя.

Наведох се почти до земята и целунах поред всичките ѝ дълги и почернели от слънцето пръсти. Катрин сложи другата си длан на тила ми.

— Защо не искаш да се омъжиш за мен? — запитах я. — Искаш ли винаги да ти се виждам красив? Като кинозвезда.

— Ще се умориш — каза тя.

— Въпреки това?

— Никога няма да се омъжа за теб — каза Катрин. — Ти си пришълец от космоса, чужд човек. Опасен.

— Отгледан съм в детски дом — отвърнах ѝ. — Много добре го знаеш. И ти обещавам, че повече няма никого да хипнотизирам. Най-малко пък тебе.

— А на мен внушавал ли си ми нещо?

Тя махна ръката си от тила ми и аз почувствувах как пръстите ѝ застинаха във въздуха.

— Само когато си ме молила. Когато те болеше зъбът. Спомняш ли си? И когато настояваше на Комсомолския площад да видиш жираф.

— А внушавал ли си ми да те обичам?

— Не говори глупости и си сложи ръката отново на тила ми. Така ми е по-удобно.

— Не ме ли лъжеш?

— Аз искам ти наистина да ме обичаш.

Тя сложи отново своята длан на тила ми и каза:

— Не ти вярвам.

Допихме бирата и оставихме бутилката на такова място, че да се вижда и човекът, който ги прибира, да я вземе. Разговаряхме за съвсем ненужни неща, дори за втория баща на Татяна, за хората, които минаваха покрай нас и ни поглеждаха. От парка излязохме вече по тъмно и трябваше дълго да чакаме на опашката за такси и когато изпратих Катрин до входа на блока, в който живееше, тя не пожела да ме целуне на сбогуване и ние не се уговорихме кога пак ще се видим.

Тръгнах към къщи пеш, беше ми тъжно и аз измислих вечен двигател, а после доказах, че той въпреки всичко няма да работи. Да се докаже това се оказа доста трудно и докато стигна на своята улица, аз почти забравих за Катрин. И в този момент разбрах, че когато се прибера в стаята си, ще звънне телефонът и Крогиус ще каже, че от нашата работа нищо няма да излезе. Не ми се искаше да заобикалям ивицата тревна площ и реших да прелетя през нея. Не беше много лесно да се лети, защото постоянно губех равновесие и точно затова не се осмелих да прелетя на четвъртия етаж в стаята си, макар прозорецът да беше широко отворен. Качих се по стълбите.

Когато отключвах вратата, почувствувах, че някой седи на тъмно в стаята и ме чака. Хлопнах вратата подире си и сложих бавно верижката. После запалих лампата в антрето. Седналият на тъмно човек в стаята ми знаеше, че аз усещам присъствието му, но не помръдна. Запитах:

— Защо седите на тъмно?

— Подремнах — отвърна човекът. — Доста време ви чакам.

Влязох в стаята, натиснах копчето на електрическия ключ и казах:

— Искате ли да сваря кафе?

— Не, сварете само за себе си. Аз няма да пия.

Човекът внушаваше уважение към себе си. Затова и аз си придадох вид на достойнство и внуших на госта, че съм със синя раирана връзка. Той се усмихна и каза:

— Не се измъчвайте, по-добре си сварете кафе.

Той дойде след мен в кухнята, извади от джоба си кибрит и запали газта, докато аз слагах кафе в кафеничето.

— Не се ли чувствувате самотен? — запита ме гостът.

— Не.

— Дори и днес?

— Днес се чувствувам самотен.

— А защо досега не сте се оженили?

— Момичетата не ме обичат.

— А може би сте свикнали със самотата?

— Възможно е.

— Но нали имате приятели?

— Да, имам много приятели.

— Но тях хич не ги е грижа за вас, нали?

— Не е вярно. А вие как влязохте в стаята ми? Той вдигна рамене и каза:

— Прелетях. Прозорецът беше отворен.

Той стоеше, кривнал глава, и ме разглеждаше, сякаш очакваше да изразя учудване. Но аз ни най-малко не се учудих, защото преди малко едва не направих същото — само че се уплаших да не загубя равновесие и да се ударя в перилата на балкона. Непознатият тъжно поклати глава и каза:

— Никакви съмнения — и оправи пенснето си.

Обзалагам се, че само допреди три минути той нямаше никакво пенсне на очите си. Налях кафето в чашка, взех пакетче вафли и поканих госта да идем в стаята. Бях уморен от горещината и от празните разговори.

— Свалете си обувките — проявявайки загриженост, каза гостът. — Нека си отпочинат краката ви.

— Много сте любезен — отвърнах аз. — Най-напред ще изпия кафето, защото много ми се спи.

Човекът се разходи из стаята, спря до етажерката и прокара пръст по гръбчетата на книгите така, както се минава с пръчка по

стобор.

— И тъй — каза той съвсем убедено. — Вие неведнъж сте си задавали въпроса: защо не сте като всички други. И не сте намирали отговор. И все пак нещо ви е възприрало да потърсите помощта на лекар.

— Аз съм такъв, каквито са всички други — отвърнах му и ми мина през ума, че напразно не го послушах. Нямах да е зле да се събуя.

— Още в детския дом вие се учехте по-добре от всички ваши връстници. Много, много по-добре. Дори учудвахте учителите си.

— Втора награда на олимпиадата по математика казах аз. — Но не съм смайвал учителите си. И медал не съм получавал.

— Умишлено не получихте — отвърна гостът. — Вашите способности ви тревожеха. Вие успяхте дори да убедите Крогиус, че е пълноправен ваш съавтор. А това не е вярно. Но вие притежавате могъща сила да убеждавате. Вие можете да внушите на всеки човек каквото си поискате.

— А на вас? — запитах го.

— На мен не можете — отговори моят гост и се превърна в не много голям паметник на първия основател на книгопечатането Иван Фьодоров.

— Интересно — казах аз. — Сега остава да кажете, че сте мой сродник и нас ни свързват невидими генетични връзки.

— Точно така — отвърна гостът. — Ако това не е така, вие нямахте да се досетите, че ви очаквам, и щяхте поне да се учудите, че заварвате непознат човек в заключена стая. А моето признание, че съм прелетял на четвъртия етаж, щеше да ви учуди. Тъкмо става дума, вие можете ли вече да летите?

— Не знам — признах си. — Днес опитах за пръв път. И какво друго умея да правя още?

— Достатъчно е само да погледнете една страница, за да запомните написания текст на нея, вие събирате, умножавате, извличате корени с такава лекота и бързина, че можете да демонстрирате това на сцена, можете няколко денонощия да прекарате без сън, а така също и да не ядете.

— Макар че обичам да правя и едното, и другото. А сцената не ме влече.

— Навик — сдържано каза гостът. — Влияние на средата. В детския дом строго следяха децата нощем да спят. Вие откривате връзката между факти и явления, които на пръв поглед не са свързани. Според тукашните преценки вие сте гений. Макар че все още не умеете да използвате всички ваши способности и дори не подозирате, че притежавате много от тях.

— Например? — запитах аз.

Гостът моментално изчезна и се появи зад гърба ми, в отвора на вратата. После бавно се върна при полицата с книги, извади оттам англо-руския речник и го хвърли. Речникът остана неподвижен във въздуха.

— И аз ли ще мога да правя всичко това? — запитах без особен възторг.

— И не само това.

— Не ми трябва нищо повече.

— Ще трябва да се учите на това. Ако се върнете в естествената за вас обстановка. Ако се намерите сред себеподобни.

— Така — казах аз. — Значи, аз съм мутант, генетичен урод. И отгоре на това не съм изключение.

— Не е така — рече гостът. — Чисто и просто тук вие сте чужд човек.

— Тук съм се родил.

— Не.

— Роден съм в едно селище. Родителите ми са загинали при горски пожар. Намерили са ме пожарникарите и ме докарали в града.

— Не.

— Тогава кажете ми.

— Трябваше да ви намерим по-рано. Но не беше лесно. Мислехме, че никой не е останал жив. Корабът беше разузнавателен. Космически кораб. Родителите ви бяха в него. Корабът експлодира. Изгоря. Но вас успели да ви хвърлят от кораба. Случил се горски пожар и тогава изгоряло селището на горското промишлено стопанство. Пожарникарите, които са ви намерили жив и здрав, но много изгладнял, не са знаели, че по време на пожара вие сте били обкръжени от силово поле.

Слушах го внимателно, но ме измъчваше нещо съвсем друго.

— Кажете ми — запитах аз. — В същност какво представлявам аз?

— Външно ли? Необходимо ли ви е да знаете?

— Да.

Гостът се превърна в някаква аеродинамична материя, полупрозрачна, непостоянна, променяща формата и цвета си, но не лишена от явна грациозност.

— Това също ли е внушение?

— Не.

— Но нали аз не правя усилия да съм човек. Аз съм си човек.

— Ако не беше така, вие не бихте оцелели на Земята. Ние мислехме, че сте загинали. А вие сте се приспособили. Ако не бях дошъл, до края на живота си нямаше да се досетите за нищо.

— Ще трябва ли да отлетя с вас? — запитах.

— То се знае — отвърна гостът. — Вярвате ли ми?

— Вярвам ви — казах аз. — Само да звънна на Крогиус.

— Не е нужно — каза гостът. — Това, което направихте с него двамата, засега не е необходимо на Земята. Няма да ви разберат. Академиците ще ви се надсмиват;

Аз изобщо се учудвам, че сте успели да внушите на Крогиус да повярва в това ваше хрумване.

— Но нали то е глупост?

— След стотина години на Земята сами ще стигнат до него. Ние не бива да се намесваме. Наистина, понякога ни се струва, че тяхната цивилизация е в задънена улица.

Вдигнах телефонната слушалка.

— Помолих ви да не се обаждате на Крогиус.

— Добре — отговорих аз. И избрах номера на Катрин.

Гостът сложи длан върху вилицата. Той отново беше придобил човешки образ.

— Край на всичко това — каза той. — И на самотата. И на необходимостта да живеете сред същества, които са много по-назад от вас. Във всяко отношение. Ако не бях ви издирил, вие щяхте да загинете. Сигурен съм в това. А сега трябва да бързаме. Корабът ни чака. Не е много лесно да се стигне дотук, на края на Галактиката. И тук не идват толкова често наши кораби. Заклучете си стаята. Няма скоро да се сетят да ви търсят.

Когато вече бяхме на стълбището, чух, че телефонът звъни. Поисках да се върна.

— Крогиус звъни — каза гостът. — Разговарял е с Гуров. И Гуров е направил на пух и прах вашия труд. Сега Крогиус ще забрави всичко. Скоро ще го забрави.

— Знам, че е Крогиус — отговорих аз. Бързо долетяхме до кораба. Той висеше над храстите, не много голям, полупрозрачен и на вид съвсем неприспособен за далечни пътувания. Висеше над храстите в „Соколники“ и аз дори се озърнах, очаквайки да видя празната бирена бутилка.

— Какво, последен поглед ли?

— Да — казах аз.

— Помъчете се да прогоните обзелата ви тъга — каза гостът. Тя е породена не от раздялата, а от неизвестността, от невъзможността да се надзърне в бъдещето. Утре, като си спомните за малките радости и малките неприятности, които сте изживели тук, само ще се усмихнете. Неприятностите са били повече.

— Да, повече — потвърдих аз и гальовно и топло ме обгърна въздухът на кораба.

— Стартираме — каза гостът. — Вие няма да почувствувате натоварване. Вгледайте се внимателно в мен. Земната ви обвивка не иска да се отдели от вас.

Гостът преливаше в седефени вълни, като си играеше с уредите за управление и ги командуваше.

През полупрозрачния под на кораба видях как все по-долу и по-долу остава тъмната зеленина на парка, как се събират и стават все по-малки светлите ивички от уличните лампи и съзвездията от светещи прозорци. И на края Москва се превърна в светло петно върху черното тяло на Земята.

— Никога не ще съжалявате — каза ми гостът. — Сега ще пусна музика и вие ще разберете какви върхове може да достигне разумът, когато е насочен към прекрасното.

Музиката дойде нейде отвън, навлезе в кораба, леко ни подхвана и се устреми към звездите и тази музика беше съвършена, както е съвършено звездното небе. Точно към такова съвършенство усещах влечение през самотните нощи и когато бях уморен или ядосан.

И тогава чух как отново иззвъня телефонът в изоставената, неподредена стая, телефонът, чиято слушалка беше омотана със синя изолационна лента, защото един от приятелите ми, след като си беше пийнал, го събори от масата, за да освободи място за шахматната дъска.

— Връщам се — казах на госта.

— Не може — отвърна той. — Късно е. Пък и безсмислено е да се връщате в миналото. В далечното минало.

— Довиждане — казах аз.

Напуснах кораба, защото тази вечер бях се научил да правя много неща, каквито по-рано дори не подозирах, че мога да върша.

Земята се приближаваше все повече и повече и от малко светло петно Москва се превърна отново в безкрайни разпилени светлини. Едва намерих своя пететажен блок, който по нищо не се различаваше в еднообразната редица на своите събратя.

Гласът на госта ме догони:

— Вие се обричате на живот, пълен с недомлъвки, мъки и унижения. Цял живот ще се стремите към нас, към мен. Но ще бъде късно. Опомнете се. Не бива да се връщате.

Балконската врата беше широко отворена. Телефонът вече не звънеше. Напипах го, без да запалвам осветлението. Позвъних на Катрин и я попитах:

— Ти ли ми звънеше, Катюшка?

— Да не си се побъркал — каза Катрин. — Един часът е. Ще събудиш всички съквартиранти.

— Но ти ли звъня?

— Сигурно твоят побъркан Крогиус ти е звънял. Търсеше те из целия град. Има си някакви неприятности.

— Жалко — казах аз.

— За Крогиус ли?

— Не, жалко, че не си ми звънила ти.

— А защо трябваше да ти се обадя?

— За да ми кажеш, че си съгласна да се омъжиш за мен.

— Ти си се побъркал. Нали ти казах, че никога няма да се омъжа за пришълец от космоса и отгоре на това морален изрод, който може да ми внуши, че е Жан-Пол Белмондо.

— Никога ли?

— Лягай да спиш — каза Катрин. — Иначе ще те намразя.

— Утре кога свършваш работа?

— Това не те интересува. Имам среща.

— Ти имаш среща с мен — казах строго аз.

— Добре, с теб — отговори Катрин. — Само че не си въобразявай кой знае какво.

— Сега почти не съм в състояние да мисля.

— Целувам те — каза Катрин. — Звънни на Крогиус. Успокой го, че иначе ще се побърка.

Обадих се на Крогиус и го успокоих. После се събух и чак когато заспивах, се сетих, че кафето ми беше свършило и утре непременно ще трябва да се отбия в магазина на „Кировска“ и да чакам на невъобразима опашка.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.